

jaar verslag

2008

Inleiding

In dit jaarverslag laten wij de lezer kennismaken met de gegevens van het tweede Vlaamse Youth at Risk programma (2008).

In de opbouw van het verslag behouden wij dezelfde formaat als in het jaarverslag 2007. Naast een korte inhoudelijke omschrijving, geven wij de lezer concreet cijfermateriaal over de verschillende onderdelen van het programma.

Wij presteren een aantal opvolgingsgegevens die verzameld werden bij jongeren die deelnamen aan het eerste YAR - programma. Gegevens die een beeld geven van de groep één jaar na het beëindigen van het programma.

In 2008 slaagde YAR opnieuw in het opzet om 76 vrijwilligers te mobiliseren om het programma mee gestalte te geven. Aan de vrijwilligerswerking besteden wij aandacht in een apart hoofdstuk.

In het laatste hoofdstuk is er ruimte geboden aan de onderzoeksactiviteiten die in de periode 2007 -2010 georganiseerd worden van uit de KHLim in het kader van een PWO - opdracht.

Wij dragen dit jaarverslag op aan de jongeren die deelname aan de editie 2008 en de ruime groep van vrijwilligers die in 2008 een bijzonder engagement namen naar de jongeren en YAR Vlaanderen.

Erwin Ramaekers, Evy Decaluwé, twee deelnemende jongeren en Kris Claes werkten mee aan dit jaarverslag.

1.Youth at Risk 2008

In dit hoofdstuk beschrijven wij het programma van 2008 aan de hand van de drie grote fases waaruit het YAR - programma bestaat.

Gezien dit pas het tweede programma was dat georganiseerd werd in Vlaanderen , wordt de korte inhoud van elke fase geschetst samen met relevant cijfermateriaal.

1.1.het voortraject

Het vijf weken durend voortraject is de eerste fase van het Youth at Risk - programma. Dit voortraject heeft een drieledig doel:

- In eerste instantie willen wij jongeren motiveren tot deelname aan het programma door hen duidelijk te maken wat de ontwikkelingskansen zijn die zij voor zich zelf creëren door deel te nemen.
- Wij willen jongeren zeer gedetailleerd informeren over de doelstellingen en de inhoud van het programma zodat zij een gefundeerde keuze kunnen maken ivm hun deelname.
- Een derde doel dat wij willen bereiken gedurende het voortraject is dat iedere jongere die zich kandidaat stelt om deel te nemen, voor zichzelf drie concrete en meetbare doelen formuleert.
Persoonlijke doelen die jongeren op het einde van het programma bereikt willen hebben. Deze doelen zijn niet intentioneel maar meetbaar en concreet.

Het voortraject wordt georganiseerd via een vaststaand design waar kandidaat deelnemers doorheen geloodst worden door een groep van opgeleide vrijwilligers.

Jongeren maken in eerste instantie kennis met de inhoud en de mogelijkheden van het programma tijdens oriëntatieavonden die eorganiseerd worden in de buurt van Op deze momenten wordt, ondersteunt door beeldmateriaal, alle nodige informatie verschaft omtrent het volledige programma.

Jongeren worden aangezet om na te gaan wat dit programma voor hen zou kunnen betekenen. Nadien maken de jongeren een keuze om zich al dan niet kandidaat te stellen voor het programma. Jongeren die de keuze maken om deel te nemen, worden uitgenodigd om over te gaan naar de volgende stap. Samen met hen worden de inschrijvingsformulieren overlopen en verkennen wij, in interviewvorm, de 3 concrete doelstellingen die zij willen realiseren door deel te nemen aan het programma.

Vanaf het ogenblik dat een jongere zich kandidaat heeft gesteld op één van de oriëntatiemomenten wordt hem of haar een vrijwilliger toegewezen die gedurende de duur van het voortraject coachend en ondersteund de jongeren begeleid door de verschillende opdrachten en bijeenkomsten tot aan het vertrek naar de trainingsweek, de tweede fase van het programma.

Het voortraject wordt afgesloten met een voorbereidingsdag waarop alle jongeren die zich kandidaat hebben gesteld kennismaken met de trainers.

Tijdens deze dag worden jongeren voor een laatste maal geconfronteerd met de doelstellingen van het programma, de eigen persoonlijke doelstellingen, de inhoud van de trainingsweek en de afspraken waarvoor zij zich engageren gedurende het verdere verloop van het programma.

Tabel 1.1. Overzicht van het aantal aangemelde jongeren, het aantal jongeren die zich kandidaat hebben gesteld en het aantal jongeren die aanwezig waren op de voorbereidingsdag, ingedeeld per locatie.

Bovenstaande tabel geeft aan dat er in 2008, 8 oriëntatiemomenten werden georganiseerd, verdeeld over 4 locaties: Antwerpen, Genk, Hasselt en in de gemeenschapsinstelling De Hutten in Mol.

In totaal werden vooraf, door de consultants uit de gerechtelijke arrondissementen Antwerpen, Tongeren en Hasselt, 43 jongeren aangemeld voor deze oriëntatiemomenten. Het overgrote deel van de jongeren (36 jongeren) waren ook aanwezig op het oriëntatiemoment waarvoor ze werden aangemeld. Sommige jongeren werden vergezeld door hun ouder(s), anderen kwamen volledig op eigen kracht.

Van deze 36 jongeren maakten er 31, nadat ze naar de uiteenzetting van het programma hadden geluisterd, de keuze om zich kandidaat te stellen voor een deelname aan het programma.

25 Jongeren namen deel aan de voorbereidingsdag.

Het voortraject 2008 in cijfers

Locatie	Aantal oriëntatiemomenten	Totaal aantal jongeren aangemeld	Totaal aantal jongeren aanwezig	Totaal aantal kandidaat jongeren	Totaal aantal jongeren op de voorbereidingsdag
Antwerpen	3	13	10	8	6
Genk	3	16	14	11	8
Hasselt	1	7	6	6	6
Gemeenschapsinstelling De Hutten	1	7	6	6	5
Totaal	8	43	36	31	25

Tussen de kandidaatstelling op een oriëntatieavond en de voorbereidingsdag haakten 5 jongeren af om diverse redenen waaronder twijfel om deel te nemen en de veronderstelling dat het programma te zwaar voor hen zou zijn.

Voor 1 jongere hebben we zelf de inschatting gemaakt dat het programma, op dat ogenblik, niet op het geschikte moment kwam.

Aan het eind van de voorbereidingsdag besloten 23 jongeren om verder te gaan naar de 2de fase: de residentiële training op locatie.

1.1. De residentiële training

De residentiële training¹ is een intensieve, gestructureerde 6-daagse op locatie. Door gebruik te maken van een unieke mix van verscheidene methodieken, wordt ingespeeld op een aantal fundamentele doelstellingen: jongeren leren om, in welke situatie ze zich bevinden, steeds de mogelijkheden te herkennen en van daaruit een keuze te maken waarvoor ze uiteindelijk zelf zowel de positieve als negatieve consequenties moeten dragen. Daarnaast leren ze om op

¹ De trainingsweek heeft plaats gevonden in het bezinningscentrum Godsheide in Hasselt van 9 tot 17 mei 2008

een constructieve manier in communicatie te gaan met anderen en een positieve rol op te nemen in hun (in)directe omgeving.

De jongeren die vanuit hun ervaringen in het voortraject fundamenteel een keuze maken om deel te nemen aan het programma, komen samen op een vertreklocatie waar zij in groep de doelstellingen van het programma, de persoonlijke doelstellingen en de details van het verdere verloop van het programma opnieuw overlopen en bevestigen door de uiteindelijke keuze tot deelname aan het programma.

Dit kantelmoment van kandidaat deelnemer naar deelnemer bevestigen zij letterlijk door op de bus te stappen naar de locatie waar de trainingsweek georganiseerd wordt.

Tijdens de eerste dagen van de training wordt de klemtoon hoofdzakelijk gelegd op de huidige situatie van de jongeren. Tijdens intensieve groepssessies wordt door de jongeren terug gekeken naar hun verleden. In een sfeer van veiligheid, wederzijds respect en vertrouwen wordt de nodige ruimte gecreëerd opdat deze jongeren kunnen vertellen over de kwetsbare momenten en gebeurtenissen in hun leven, met als gevolg dat jongeren hun balast kunnen achterlaten, waardoor er ruimte en energie ontstaat voor nieuwe positieve ervaringen.

Deze groepssessies worden dagelijks afgewisseld met een aantal fysieke activiteiten waarin de jongeren lichamelijk en mentaal ervaren wat het betekent om een keuze uit te voeren zonder rekening te houden met de omstandigheden die hen in het verleden bepaalden.

Tijdens de vierde dag krijgen deze fysieke activiteiten hun apotheose via een outdoor - evenement waar jongeren in groep een aantal grensverleggende ervaringen opdoen via het afleggen van een hoogteparcours. Jongeren worden tijdens deze activiteit uitgedaagd om hun persoonlijke grens van angst voor het onbekende te overstijgen en te ervaren dat de mogelijkheden die ze hebben verder reiken dan dat ze tot nu toe beseften. Gedurende de laatste twee dagen van de trainingsweek komt de derde fase van het programma in beeld, het negen maanden durend vervoltraject, waar de jongeren

aan de realisatie van hun persoonlijke doelstellingen gaan werken.

Tijdens deze periode worden jongeren individueel ondersteund door een coach. De kennismaking met hun coach gebeurt op de voorlaatste dag van de trainingsweek tijdens een ritueel.

Op de laatste dag wordt sterk geïnvesteerd in de relatie opbouw tussen de jongeren en de coaches.

De residentiële training wordt afgesloten met de welkom - thuis - bijeenkomst. Het persoonlijke netwerk van de jongeren, al de betrokken vrijwilligers, de partners van YAR Vlaanderen en verwijzende instanties worden uitgenodigd om te komen luisteren naar de ervaringen van de jongeren.

In 2008 startten 23 jongeren de residentiële trainingsweek, alle 23 jongeren beëindigden de week succesvol en startten aan het negen maanden durende vervolgtraject. Een getuigenis van één van de deelnemende jongeren:

“Mijn Yar ervaringen beschrijven in een paar zinnen is moeilijk.

Na de inschrijvingsdagen schreef ik mij met goede moed in, na een aantal telefoontjes en interviews zag ik het volledig zitten.

Er volgde een voorbereidingsdag en ik leerde de andere jongeren kennen. Ik wou terug krabbelen want ik snapte niet wat ik tussen al die ‘crimineeltjes’ moest zoeken. (Dat dacht ik toen, nu weet ik dat achter die benaming toffe jongens en meisjes zitten)

Ik moest naar de jeugdrechtbank en ze stelden mij voor de keuze, ofwel YAR ofwel een instelling. Ik besepte dat het menens was en dat ik het erop moest wagen.

Ik vertrok naar de week met het gedacht “Baat het niet dan schaadt het niet”

De projectweek was zwaar. ‘s Morgens lopen en de hele dag op een stoel stilzitten, luisteren en geen contact met mijn vrienden was een zware beproeving.

Donderdag brak aan en daarmee ook de outdoordag, ik leerde mijn groepsleden op een heel andere manier kennen. We moesten samenwerken en op elkaar vertrouwen, en dat deed ik ook als enig meisje in mijn groep. ‘s Avonds na zo’n lange maar leuke dag wou ik echt naar huis. Maar ik zette door.

Vrijdag, de dag van het afscheid. Daar zag ik dat achter al die stoere jongens en meisjes, ook jongens en meisjes met gevoelens zaten, na veel geknuffel en tranen vertrokken we naar huis.

Een week later zagen we elkaar terug, we vertelden allemaal hoe het thuiskomen geweest was en wat we allemaal ervaren hadden.

We wisten allemaal dat we nog een lange 9 maanden te gaan hadden en we begonnen er samen aan.

Na een aantal downs, maar veel meer ups zouden we er geraken.

Ik had drie doelen voor ogen gehaald. Een beter contact met mijn ouders was de moeilijkste van de drie. Nu kan ik al veel beter praten met hen en er zijn zelfs al momenten geweest waarop mijn mama en ik een goede moeder dochter relatie hebben. Er zijn nog een aantal moeilijke punten, maar daar werk ik aan.

Mijn 2de doel hield in dat ik mij op een andere manier met school zou bezighouden.

Zo zou ik meer moeten gaan voorbereiden en niet alles uitstellen tot op het laatste moment. Dit doel werkte ik met succes af, ik slaagde in mijn vijfde jaar Latijn - moderne talen. Nu, in mijn laatste jaar, houd ik mij aan deze afspraak, en als ik zo verder blijf doen, zal ik ook in mijn zesde jaar slagen.

Als 3de doel moest ik minder snel op mijn tenen getrapt zijn. Na een aantal maanden kwam ik erachter dat dit in verband stond met mijn eerste doel. Dus nam ik mijn 3de en 1ste doel samen.

Op dit moment loopt school heel goed, de thuissituatie iets minder maar daar wordt hard aan gewerkt. Het coachen vond ik echt leerzaam, ik had een geweldige coach waar ik alles aan kwijt kon. Het hielp me om alles in andere perspectieven te bekijken.

De samenkomsten vroegen veel tijd maar het was het allemaal waard. Soms zat ik er voor spek en bonen bij omdat ik de essentie van een bepaald iets al lang begrepen had. Al snapte ik wel dat dat voor de anderen niet altijd vanzelfsprekend was. Dankzij YAR heb ik heel wat levenslessen geleerd die ik ergens anders nooit geleerd zou hebben. En last but not least ik leerde een aantal schatten van mensen kennen. Het waren 9 bewogen maar toffe maanden.”

1.2. Vervolgtraject

Gedurende het 9-maanden durende vervolgtraject (2) wordt elke jongere individueel gecoacht.

De coach legt de klemtoon in zijn of haar ondersteuning op het doe - als - ik - doe - principe dat gehanteerd wordt gedurende het hele programma.

Op basis van gelijkheid en acceptatie houdt de coach de jongere mogelijkheden voor, zonder zelf een plaatsvervangende keuze te maken.

Domeinen die niet vervat zijn in de doelstellingen, maar toch van essentieel belang zijn voor de ontwikkeling van de jongere, worden opgenomen door de YAR - medewerkers.

Op deze manier nemen de medewerkers van YAR de rol van trajectbegeleider op voor de jongeren in een bemiddelende en afstemmende rol naar de verwijzende instantie, jeugdrechters, scholen, ouders en andere hulpverleners.

Via wekelijkse ontmoetingen en contacten tussen jongere en coach wordt intentioneel aandacht geschonken aan de 3 doelstellingen die de jongere voorop heeft gesteld.

Jongeren en coach maken, in onderling

2 Het vervolgtraject startte op 18 mei 2008 en eindigde op 7 februari 2009

overleg, concrete afspraken omtrent hun ontmoetingen.

Maandelijks wordt een bijeenkomst georganiseerd voor alle jongeren en coaches. Tijdens deze bijeenkomsten wordt er opnieuw stil gestaan bij de doelstelling van het programma: "Ondanks de omstandigheden waarin je verkeerd is er altijd een keuzemogelijkheid.

De keuze is een individuele verantwoordelijkheid waardoor de gevolgen ook een eigen verantwoordelijkheid blijven!"

Tijdens het vervolgtraject wordt het principe van "coach de coach" gehanteerd. Concreet betekent dit dat de individuele coaches op hun beurt worden ondersteunt door een YAR - medewerker. Naast de wekelijkse contacten tussen de coaches en de YAR - medewerkers, komen alle coaches maandelijks samen voor een intervisie moment.

Het vervolgtraject wordt afgesloten met een slotceremonie waarbij het persoonlijk netwerk van de jongeren en het netwerk van YAR Vlaanderen worden uitgenodigd om te luisteren naar de realisaties van de jongeren.

Het vervolgtraject werd aangevat met 23 jongeren. Onderstaande tabel geeft het profiel weer van de groep deelnemende jongeren in 2008.

Geslacht	Mannelijk	19	(83%)
	Vrouwelijk	4	(17%)
Leeftijd	15 jaar	1	(4%)
	16 jaar	9	(39%)
	17 jaar	11	(48%)
	18 jaar	2	(9%)
Nationaliteit	Belg	21	(91%)
	Turk	1	(4%)
	Portugees	1	(4%)
Etnische afkomst	Marokko	5	(22%)
	Turkije	3	(13%)
	Irak	1	(4%)
	Senegal	1	(4%)
	Congo	1	(4%)
	Italië	1	(4%)
	Portugal	1	(4%)
School	Geschorst	17	(74%)
	Uitgesloten	12	(52%)
	Gestopt	1	(4%)
Feiten	Arrestatie owv fysieke agressie	9	(39%)
	Arrestatie owv misdrijf	19	(83%)
Thuisituatie	Uit huis gezet	8	(35%)
	Weggelopen	9	(39%)
	Geweld in gezin	14	(61%)
Leefsituatie	Verblijf in een gemeenschapsinstelling	14	(61%)
	Verblijf in een andere voorziening	1	(4%)
	Thuis	7	(31%)
	Geen vaste verblijfplaats	1	(4%)
Middelengebruik	In aanraking met drugs	14	(61%)
	In aanraking met alcohol	10	(43%)
Zelfmoord overwogen		2	(9%)
Automutilatie		6	(26%)
Problemen	Met temperament	15	(65%)
	Met vechten	13	(56%)
Verwijzende instantie	Sdj Antwerpen	10	(43%)
	Sdj Tongeren	8	(35%)
	Sdj Hasselt	5	(22%)

Tabel 1.3.1. Overzicht van de gegevens omtrent de jongeren

Het merendeel van de deelnemers waren jongens in de leeftijdscategorie van 16 en 17 jaar.

Hoewel bijna alle jongeren (91%) de Belgische nationaliteit bezitten, zien we dat een grote groep van deze jongeren, in totaal 13 jongeren (56%), van een andere etnische afkomst is, waarvan het merendeel uit Marokkaans (22%).

Meer dan de helft (61%) van de deelnemers verbleef in een residentiële voorziening voor de aanvang van de trainingsweek.

Bijna 3 op 4 jongeren (74%) werd op school geschorst.

Bij 14 jongeren (61%) was er geweld binnen de familiale sfeer en bij een even groot aantal jongeren is er sprake van druggebruik.

De overgrote meerderheid van de jongeren (83%) is voordien opgepakt omwille van gepleegde misdrijven.

Als wij kijken naar de verwijzende instanties die de jongeren hebben geleid naar dit programma, zien wij dat 10 jongeren (43%) uit het gerechtelijke arrondissement Antwerpen afkomstig is, en 13 jongeren uit de provincie Limburg, waarvan er 8 (35%) en 5 (22%) respectievelijk uit de gerechtelijke arrondissementen Tongeren en Hasselt.

De doelen van de jongeren

De deelnemende jongeren hebben de intentie uitgesproken bij aanvang van het programma om drie concrete doelstellingen te realiseren door deel te nemen aan het programma.

Deze doelen zijn onder te brengen in een aantal categorieën: criminaliteit, school, relaties met gezin/familie en met anderen, zelfbeheersing, zelfstandigheid, zelfbeeld en druggebruik.

In onderstaande tabel worden de individuele doelen geformuleerd per domein.

Domein	Doel
Criminaliteit (13)	Niet meer in aanraking komen met politie Wegblijven van politie Terug op het rechte pad komen Geen feiten meer plegen (6) Een beter contact hebben met het gerecht Niet meer in contact komen met het gerecht Beter omgaan met autoriteiten en geen problemen meer Werken aan een optimale relatie met gezagsdragers
School (15)	Naar school gaan zonder een dag te spijbelen Mijn school terug opstarten Gaan studeren Deeltijds onderwijs volgen en gaan werken Mijn houding op school veranderen Mijn werk vlot laten verlopen Goed doen op school Goed doen op school zodat ik kan verder studeren Mijn school afmaken Aan 't werk kunnen blijven Werken aan een goede schoolopleiding en –resultaten Een opleiding volgen Terug naar school gaan Volledig terug naar school gaan School afmaken en diploma halen
Relatie met gezin/familie (13)	Niet altijd het laatste woord willen hebben Beter contact hebben met mijn ouders Betere relatie met mijn moeder (2) Een goede band krijgen met mijn oma Werken aan het contact met mijn oom Een fatsoenlijke band met mijn moeder Minder koppig zijn tegen mijn ouders Een betere relatie met mijn familie Beter contact met mijn ouders Respect hebben voor anderen Afspraken thuis nakomen Beloftes thuis nakomen
Relatie met anderen (4)	Nee kunnen zeggen tegen vrienden Niet met slechte vrienden omgaan Weten hoe ik problemen kan oplossen Minder beïnvloedbaar zijn

Zelfbeheersing (12)	Mijn agressie intomen Meer zelfbeheersing hebben/verdraagzamer zijn Minder snel kwaad worden Geen agressie meer (2) Rustiger blijven op momenten dat ik anders kwaad wordt Geen agressie meer naar mezelf Mezelf meer kunnen controleren Niet meer agressief zijn Mezelf leren beheersen Aan mijn agressie werken Mezelf beheersen
Zelfbeeld (7)	Meer zelfvertrouwen krijgen (3) Terug vertrouwen krijgen in mezelf Eigen beslissingen leren nemen Voor mezelf opkomen als ik problemen heb Doorzettingsvermogen kweken
Zelfstandigheid (3)	Alleen gaan wonen Zelfstandig leren worden Mijn leven beter inrichten
Druggebruik (2)	Geen drugs meer gebruiken Stoppen met joints

Tabel 1.3.2. Overzicht van de doelen van de jongeren, ingedeeld per domein

Uit de gegevens in de tabel is duidelijk te merken dat jongeren wilden werken aan de relaties met hun gezin (13).

Een groot aantal doelen was gericht op persoonskenmerken en de eigen kracht: zelfbeheersing (12), zelfbeeld (7) en zelfstandigheid (3).

Een grote aantal deelnemende jongeren koos doelen gericht op zijn/haar toekomstperspectief: wegblijven uit de criminaliteit (13), rond school en/of werk (15).

Slechts een kleine groep van jongeren kiest ervoor om te werken aan het middelengebruik (2).

Het 2de Youth at Risk programma werd afgesloten op 7 februari 2009.

Een deelnemende jongere vertelt:

“Ik heb YAR heel goed beleefd, door de steun en het respect die je van al de mensen er rond en vooral je coaches krijgt.

De project week die eerst komt na al de voorafgaande gesprekken die je voor geschoteld krijgt is de zwaarste van heel het project omdat je daarna gewoon moet kunnen

volhouden en dat heb je allemaal zelf maar in de hand niet iemand anders. Tijdens deze week krijg je een paar moeilijke momenten waar je mee moet afrekenen. Maar het is wel een heel leerrijke week geweest want ik heb er een andere kijk op het leven door gekregen.

Toen ik aan YAR ben begonnen zat ik in Mol en vond ik het mij niet waardig genoeg om de zoon van mijn moeder te zijn en nu, nu de negen maanden bijna op zijn einde lopen voel ik mij terug waardig om de zoon van mijn moeder te zijn, ik durf haar nu terug in de ogen te kijken zonder een schuldgevoel te hebben. Dus je kan wel zeggen dat YAR een positief effect met mij heeft gehad. Ik ben nu vele rustiger dan vroeger en denk meer na over de dingen die ik nu doe. Ik voel mij ook vele beter dan ervoor omdat ik nu weet dat door de keuzes die ik maak ik mij telkens weer verbeter en niet meer in de nesten werk. En door de juiste keuzes te maken doe ik ook mijn dierbaren geen pijn en verdriet meer aan wat ik in het verleden genoeg heb gedaan om het nu nooit meer te doen. Ik besef ook dat zelfs na dat YAR gedaan is ik nog veel ga moeten zien en denken om er

voor te zorgen dat ik niet hervul wat normaal geen probleem zal zijn. Maar ik kijk toch liever uit.

Ik zit nu op studio en sta voor helft op eigen benen en binnen negen maanden ga ik alleen wonen en sta ik volledig op eigen benen, ik weet dat ik dan nog altijd op de steun van mijn moeder en familie en zelfs van mijn coaches kan rekenen, maar ik kan niet altijd op iemand anders zijn steun blijven leven er gaat een tijd komen dat ik het zelf zal moeten kunnen doen en die tijd komt er aan en ik weet dat wanneer die tijd er is dat het goed gaat lukken. Er gaan ups en downs zijn maar die heeft iedereen al eens, dat kan je niet voorkomen.

Veder wil ik iedereen die aan YAR heeft deelgenomen en de coaches die ons allemaal hebben geholpen en natuurlijk de YAR leiders niet vergeten, het beste wensen in verdere leven. En ik wil hen bedanken voor alle steun en liefde die wij van hen hebben gehad want zonder hun had ik het nooit gekund. Ik moet toch zeggen dat het YAR - project een goed project is ik had er eerst niet echt een goed gevoel bij, maar nu na die bijna negen maanden denk ik er helemaal anders over. Dank u voor jullie steun en uitleg.”

1.3.Resultaten 2008

Om de resultaten van het programma 2008 weer te geven vergelijken wij de situatie van de jongeren via drie objectieve parameters voor hun deelname aan YAR en op het einde van het programma februari 2009.

Wij gebruiken de volgende parameters: verblijfssituatie, dagbesteding en politiecontacten.

Het beginmoment van de vergelijking is divers. Voor zowel de verblijfssituatie als de dagbesteding werd het moment vlak voor de start van het programma gekozen. Voor het onderdeel over de politiecontacten werd gekeken naar de periode, startend vanaf een jaar voor de opstart van het programma.

Van de 23 jongeren die de residentiële trainingsweek beëindigden hebben 21 jongeren het gehele programma beëindigd op 7 februari 2009.

1.4.1. Verblijfssituatie

	Voor YAR: april 2008	Na YAR: februari 2009
1.	Gemeenschapsinstelling De Markt	thuis
2.	thuis	thuis
3.	geen	BZW
4.	Gemeenschapsinstelling De Markt	thuis
5.	Cat. 1 bis	BZW
6.	Gemeenschapsinstelling De Markt	thuis
7.	Gemeenschapsinstelling De Markt	BZW
8.	Gemeenschapsinstelling De Zande	thuis
9.	Gemeenschapsinstelling De Markt	thuis
10.	Gemeenschapsinstelling De Hutten	thuis
11.	Gemeenschapsinstelling De Hutten	thuis
12.	Gemeenschapsinstelling De Hutten	thuis
13.	thuis	thuis
14.	thuis	thuis
15.	thuis	BZW
16.	Gemeenschapsinstelling De Markt	Gemeenschapsinstelling De Markt
17.	Gemeenschapsinstelling De Markt	thuis
18.	Gemeenschapsinstelling De Markt	thuis
19.	Gemeenschapsinstelling De Hutten	thuis
20.	thuis	thuis
21.	thuis	thuis

Tabel 1.4.1. De verblijfssituatie van de jongeren uit het vervolgprogramma op het moment dat het YAR - programma startte ten aanzien van het moment dat het programma eindigden.

Bij aanvang van het YAR-programma, verbleven in het totaal 14 jongeren (67%) in een residentiële voorziening. Van deze groep kwamen 13 jongeren (62 %) uit een gemeenschapsinstelling. De meeste van deze jongeren verbleven aan het eind van het programma elders, hetzij thuis (11), op BZW (1). Eén jongere verbleef bij afsluiting in een gemeenschapsinstelling.

Bij de start van het programma woonde één jongere in een open residentiële voorziening. Na het programma woonde de jongere begeleid zelfstandig.

Aan het begin van het programma verbleven 6 jongeren (28%) in het thuismilieu. Aan het eind van het programma leefden 16 (76%) in het thuismilieu.

Op het ogenblik dat het programma eindigde, woonden 4 jongeren begeleid zelfstandig. Op het moment dat het YAR - programma startte, bevond geen enkele jongere zich in die situatie.

1.4.2. Dagbesteding

	Voor YAR: april 2008	Na YAR: februari 2009
1.	Geen	Deeltijds, onregelmatig Geen werk
2.	Voltijds, regelmatig	Voltijds, regelmatig
3.	Voltijds, regelmatig	Werkzoekend/ VDAB
4.	Geen	Deeltijds POT
5.	Deeltijds, onregelmatig	Deeltijds POT
6.	Geen	Deeltijds/ werk
7.	Voltijds, regelmatig	Voltijds, regelmatig
8.	Geen	Voltijds, regelmatig
9.	Geen	Deeltijds onderwijs brugproject
10.	Geen	Voltijds, regelmatig
11.	Geen	Deeltijds, regelmatig Geen werk
12.	Geen	Deeltijds, regelmatig Werk
13.	Voltijds, regelmatig	Voltijds, regelmatig
14.	Voltijds, onregelmatig	Voltijds, regelmatig
15.	Deeltijds, onregelmatig	Werkzoekend
16.	Geen	Geen
17.	Geen	Voltijds, regelmatig
18.	Geen	Voltijds, regelmatig
19.	Geen	Werkzoekend
20.	Voltijds, regelmatig	Voltijds, regelmatig
21.	Deeltijds, regelmatig brugproject	Deeltijds, POT

Tabel 1.4.2. De dagbesteding van de jongeren uit het vervolgprogramma op het moment dat het YAR - programma startte ten aanzien van het moment dat het programma eindigde

Op het moment dat het programma startte, hadden 12 jongeren (57%) geen dagbesteding. De andere jongeren volgden een vorm van onderwijs: 6 jongeren (28 %) in voltijds onderwijs en 3 jongeren (14 %) in deeltijds onderwijs, waarvan niemand in combinatie met een tewerkstelling. Op het ogenblik dat het programma eindigde, zaten 17 jongeren (81%) in het reguliere onderwijssysteem. Daarvan volgden 9 jongeren (43%) voltijds onderwijs, 6 jongeren (28%) deeltijds onderwijs in combinatie met werk, een brugproject of een POT. Twee jongeren volgden deeltijds onderwijs zonder enige vorm van tewerkstelling. Drie jongeren waren werkzoekend. Eén jongere had geen dagbesteding op het einde van het programma.

1.4.3. Politiecontacten

	Politiecontacten 1 jaar voor YAR	Politie contacten tijdens YAR (april 2008 – februari 2009)
1.	Positief,frequent	Positief, éénmalig
2.	geen	Geen
3.	geen	Geen
4.	positief	Geen
5.	Positief, frequent	Positief, éénmalig
6.	Positief, frequent	Geen
7.	Positief , éénmalig	Geen
8.	Positief, frequent	Positief, frequent
9.	Positief, frequent	Positief, éénmalig
10.	positief, frequent	Geen
11.	Positief, frequent	Geen
12.	Positief, frequent	Geen
13.	geen	Geen
14.	Positief, frequent	Geen
15.	Geen	Geen
16.	Positief,frequent	Positief, éénmalig
17.	Positief, frequent	Geen
18.	Positief, frequent	Geen
19.	Positief, frequent	Positief, éénmalig
20.	Positief	Geen
21.	Positief	Geen

Tabel 1.4.3. De politiecontacten van de jongeren uit het vervolgprogramma op het moment dat het YAR - programma startte ten aanzien van het moment dat het programma eindigde

Het jaar voor de deelname aan YAR hadden 4 deelnemende jongeren (19%) geen politiecontacten, 17 jongeren (81%) hadden op een al dan niet frequente wijze contact met politie.

Tijdens YAR hadden 15 jongeren (71%) geen politiecontact, 5 jongeren (24%) een éénmalig contact en één jongere een meer frequent contact met politie.

2. De deelnemende jongeren 2007, een jaar later.

Om na te gaan hoe de jongeren die deelname aan het allereerste YAR - programma in Vlaanderen hun resultaten al dan niet konden beklijven hebben wij in februari 2009, een jaar na het beëindigen van het programma hen opnieuw bevraagd rond drie paramaters: verblijfssituatie, dagbesteding en politiecontacten.

Om deze resultaten in overzicht te brengen publiceren wij opnieuw de resultaten (februari 2008) van ons vorig jaarverslag met daaraan geannexeerd de situatie van de jongeren in februari 2009.

2.1. Verblijfssituatie

	Voor YAR: april 2007	Na YAR: februari 2008	februari 09 2009
1.	Cat. 1	Begeleid zelfstandig wonen (BZW)	Woont zelfstandig
2.	Gemeenschapsinstelling De Markt Mol	Thuis	Woont zelfstandig
3.	Gemeenschapsinstelling De Hutten Mol	Begeleid zelfstandig wonen (BZW)	overleden
4.	OOOC	Thuis	Thuis
5.	Cat. 1	Kamertraining	Woont zelfstandig
6.	Gemeenschapsinstelling De Hutten Mol	Thuis	Woont zelfstandig
7.	Thuis	Thuis	Thuis
8.	Gemeenschapsinstelling De Hutten Mol	Thuis	Thuis
9.	Thuis (onder huisarrest)	Thuis	Thuis
10.	Gemeenschapsinstelling Beernem	Thuis	Thuis
11.	Gemeenschapsinstelling De Markt Mol	Cat. 1 bis	Thuis
12.	Thuis	Thuis	CIBJ De Hutten
13.	Thuis	Thuis	Thuis
14.	Gemeenschapsinstelling De Hutten Mol	Thuis	Thuis
15.	Thuis	Thuis	Thuis
16.	Thuis	Thuis	Thuis
17.	Gemeenschapsinstelling De Markt Mol	Onbekend	pleeggezin
18.	Cat. 1	Kamertraining	Woont zelfstandig

Tabel 2.1. De verblijfssituatie van de jongeren uit het vervolgprogramma 2007, een jaar na het beëindigen van het programma, februari 2009.

2.2. Dagbesteding

	Voor YAR: april 2007	Na YAR: februari 2008	februari 2009
1.	Deeltijds onderwijs / werk	Deeltijds onderwijs / werk	Werk
2.	Geen	Deeltijds onderwijs / werk	Interim arbeid
3.	Geen	Voltijds onderwijs	Overleden
4.	Geen, chronische spijbelproblematiek	Voltijds onderwijs	Voltijds onderwijs
5.	Voltijds onderwijs	Leercontract / werk	Werkzoekend
6.	Geen	Onbekend	Werkzoekend
7.	Voltijds onderwijs	Leercontract / werk	Werk
8.	Geen	Onbekend	Voltijds onderwijs
9.	Deeltijds onderwijs / geen werk	Deeltijds onderwijs / werk	Deeltijds onderwijs/ werk
10.	Geen	Voltijds onderwijs	Voltijds onderwijs
11.	Geen	Geen	Werkzoekend
12.	Deeltijds onderwijs / werk	Voltijds onderwijs	geen
13.	Geen, chronische spijbelproblematiek	Deeltijds onderwijs / geen werk	Deeltijds onderwijs/ werk
14.	Geen	Voltijds onderwijs	Werkzoekend
15.	Voltijds onderwijs	Voltijds onderwijs	Werk
16.	Deeltijds onderwijs / werk	Leercontract / werk	Leercontract
17.	Voltijds onderwijs	Onbekend	Deeltijds onderwijs
18.	Voltijds onderwijs	Voltijds onderwijs	Werkzoekend

Tabel 2.2. De dagbesteding van de jongeren uit het vervolgprogramma 2007, één jaar na het beëindigen van hun programma, situatie februari 2009.

2.3. Politiecontacten

	Politiecontacten 1 jaar voor YAR	Politie contacten tijdens YAR (april 2007 – februari 2008)	Februari 2009
1.	Positief	Geen	geen
2.	Positief	Geen	geen
3.	Positief	Positief	overleden
4.	Positief	Geen	geen
5.	Positief	Geen	geen
6.	Positief	Positief	geen
7.	Positief	Geen	geen
8.	Positief	Geen	geen
9.	Positief	Geen	geen
10.	Positief	Geen	geen
11.	Positief	Positief	geen
12.	Positief	Positief	positief
13.	Positief	Geen	geen
14.	Positief	Geen	geen
15.	Positief	Geen	geen
16.	Positief	Geen	geen
17.	Positief	Positief	positief
18.	Positief	Geen	geen

Tabel 2.3. De politiecontacten van de jongeren uit het vervolgprogramma 2007, gedurende het jaar na het beëindigen van het programma. Periode februari 2008 - februari 2009.

3. Vrijwilligers

Ook in 2008 was de inzet van vrijwilligers essentieel tijdens het programma. Voor elke fase van het programma werd een groep van vrijwilligers geworven en opgeleid.

In het totaal werden 76 functies ingevuld door 56 vrijwilligers. Net als in de editie 2007 maakten een aantal vrijwilligers een combinatie van verschillende opdrachten.

Vier vrijwilligers combineerden de drie opdrachten.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de combinaties in opdracht.

Deelname aan het voortraject	8
Deelname aan het voortraject en de residentiële trainingsweek	2
Deelname aan het voortraject en als coach in het vervoltraject	2
Deelname aan de residentiële trainingsweek	20
Deelname aan de residentiële trainingsweek en als coach in het vervoltraject	8
Deelname als coach in het vervoltraject	12
Deelname het voortraject, de residentiële trainingsweek en als coach in het vervoltraject	4
Totaal aantal vrijwilligers	56
Totaal aantal vrijwilligersfuncties	76

Tabel 3 Overzicht van de diverse (gecombineerde) opdrachten binnen het programma, opgenomen door de vrijwilligers.

3.1. Opdrachten

Tijdens elke fase van het programma is de opdracht van vrijwilligers specifiek. Om voorbereid te zijn op deze opdracht volgen vrijwilligers een drie-daagse opleiding. Per fase wordt een afzonderlijke opleiding georganiseerd.

In 2008 heeft YAR Vlaanderen deze opleiding opnieuw georganiseerd, samen met de collega's van Uncommon Results (VS).

In wat volgt geven wij een korte omschrijving van de opdracht en de cijfers van iedere fase van het programma.

A. Voortraject: "Werving en motivering van jongeren tot deelname aan het programma"

Tijdens het vijf weken durend voortraject staat de werving en motivering van jongeren centraal.

Het is de taak van vrijwilligers om jongeren te motiveren voor deelname aan het programma via een vastgelegd stramien. In eerste instantie maken zij de inhoud van het programma duidelijk aan jongeren tijdens oriëntatiemomenten, waarbij de klemtoon wordt gelegd op de mogelijkheden die een deelname biedt aan de jongeren.

Jongeren die zich kandidaat stellen worden tijdens een oriëntatiemoment door vrijwilligers ondersteund en begeleid in het formuleren van drie persoonlijke doelen die zij willen realiseren door deel te nemen aan het programma.

Na een oriëntatiemoment, en voor de verdere duur van het voortraject, worden vrijwilligers gekoppeld aan één of meerdere jongeren die zij begeleiden tot aan de residentiële trainingsweek.

Deze begeleiding is deels van praktische aard, cf. afhalen van een medisch attest, vervoer naar de voorbereidende trainingsdag, etc.

Naast de praktische ondersteuning zijn het de vrijwilligers die jongeren gemotiveerd houden om deel te nemen aan het programma.

Gedurende het voortraject worden er huisbezoeken, bezoeken in de instelling waar jongeren verblijven en andere contacten georganiseerd met als doel in te spelen op de twijfels die jongeren uiten rond hun deelname aan het programma.

De vrijwilligers "dragen" bij wijze van spreken de jongeren naar de start van de residentiële trainingsweek, waar het statuut voor de jongeren omschakelt van "kandidaat deelnemer" naar deelnemer.

Het zijn ook de vrijwilligers uit het voortraject die het vertrek naar de trainingsweek praktisch organiseren en jongeren hierin begeleiden.

Cijfers 2008

Het voortraject, van begin april 2008 tot 12 mei 2008, werd uitgevoerd door 15 vrijwilligers.

De verhouding tussen mannen en vrouwen was respectievelijk 60% tegen 40%.

In leeftijd situeerde de groep zich tussen 21 en 68 jaar.

Geografie

Provincie Limburg	6
Provincie Antwerpen	8
Provincie Oost – Vlaanderen	1
Totaal	15

Tabel 3.1.1. Overzicht van de woonplaats, per provincie, van de vrijwilligers van het voortraject

B. Residentiële trainingsweek

De tweede fase van het programma is de residentiële trainingsweek. In de praktijk gaat het over een periode van negen dagen. Tijdens de eerste drie dagen bereiden vrijwilligers en professionals zich, op de locatie, voor de komst van de jongeren. Tijdens deze voorbereidingsdagen krijgen de vrijwilligers een training on the job die verder bouwt op de inhoud van het trainingsweekend waaraan zij deelgenomen hebben enkele weken voor de start van de trainingsweek. Tijdens de trainingsweek wordt de groep van vrijwilligers opgedeeld in verschillende teams met een specifieke taak, waarbij elk team wordt aangestuurd door een professionele teamleider.

Cijfers 2008

In 2008 werd de trainingsweek georganiseerd in Beziingscentrum Godsheide in Hasselt van 9 mei tot 17 mei.

Tijdens de trainingsweek werden 37 vrijwilligers ingezet.

In leeftijd schommelde de groep tussen 21 jaar en 68 jaar. De verhouding man - vrouw

bedroeg 41% (man) en 59% (vrouw).

Geografie

Provincie Limburg	20
Provincie Antwerpen	9
Provincie Oost – Vlaanderen	1
Provincie Brabant	5
Groot - Brittanië	1
Nederland	1
Totaal	37

Tabel 3.1.2. Overzicht van de woonplaats, per provincie, van de vrijwilligers van het residentiële trainingsweek

C. Vervolgtraject “Coachen van jongeren in het realiseren van hun persoonlijke doelen”

Op de voorlaatste dag van de trainingsweek worden de deelnemende jongeren gekoppeld aan hun individuele coach.

Het is deze vrijwillige coach die de jongere gaat ondersteunen, gedurende negen maanden, in het bereiken van de drie persoonlijke doelstellingen die de jongere in het voortraject geformuleerd heeft.

Tijdens het vervolgtraject hebben vrijwilligers wekelijks een ontmoeting met hun jongere en één maal via een ander medium (telefonisch, via email).

Wekelijks is er eveneens een contact tussen de vrijwilliger en YAR Vlaanderen, hier geldt het principe van “coach the coach”. Maandelijks komen de coaches samen tijdens een intervisiemoment waar ervaringen gedeeld worden en de trajecten van de jongeren besproken worden. Samen met de jongeren komen de coaches naar een maandelijkse trainingsdag, waar ingegaan wordt op de realisaties en de hindernissen die jongeren op weg naar hun doelen hebben ervaren. Er wordt verder gebouwd op de vaardigheden die tijdens de residentiële trainingsweek aangeleerd worden.

Cijfers 2008

In 2008 startten 24 coaches aan het vervolgtraject, samen coachten zij 23 jongeren. Eén van de jongeren werd gecoacht door een koppel.

Tijdens het vervolgtraject haakten 2 coaches af omwille van objectieve redenen, een veranderde gezinsituatie en gezondheidsredenen. Deze coaches werden vervangen door medewerkers van YAR Vlaanderen omdat er in deze editie geen back - up coaches voorhanden waren.

De groep van coaches was zeer divers samengesteld;

De man - vrouw verhouding van de groep coaches was 46 % (man) en 54 % (vrouw). De groep van coaches situeerde zich in leeftijd tussen 26 jaar en 67 jaar.

Provincie Brabant	2
Provincie Oost - Vlaanderen	1
Antwerpen	9
Limburg	13
Totaal	24

Tabel: Overzicht van de woonplaats, per provincie, van de coaches van het vervolgtraject

4. Onderzoek

door Evy Decaluwé

Sinds januari 2008 ben ik aangesteld als onderzoeker aan de Katholieke Hogeschool Limburg, Departement Sociaal Agogisch Werk, met als doel het Youth At Risk-programma te evalueren. Dit onderzoek vormt tevens de basis van een doctoraatsproefschrift, waarvan het promotorschap wordt opgenomen door prof. dr. Hans Grietens van het Centrum voor Gezins- en Orthopedagogiek (KULeuven).

Mijn onderzoek richt zich voornamelijk op het tweede (YAR 2008-2009) en derde (YAR 2009-2010) piloottraject, vermits het eerste al bezig was toen ik startte. Om de eerste groep niet helemaal verloren te laten gaan, heb ik echter wel zoveel mogelijk jongeren mondeling bevraagd (semi-gestructureerd interview) alsook een tiental vrijwilligers. Deze interviews leverden al een mooi beeld op m.b.t. de beleving van de jongeren en de vrijwilligers en de mening die ze hadden over het Youth at Risk - programma. Ook werden na dit eerste piloottraject de organisaties bevraagd die zich geëngageerd hadden als ‘partner’ van Youth at Risk via een korte schriftelijke enquête. In wat volgt, zullen de resultaten van deze bevragingen verder toegelicht worden.

Tijdens het tweede piloottraject kreeg ik de kans om het Youth at Risk - programma van dichtbij te volgen. Ik nam deel aan het opleidingsweekend voor de coaches, volgde enkele oriëntatiemomenten mee, mocht de hele residentiële week bijwonen en was aanwezig op de groeps- en coachesbijeenkomsten in het natraject. Hierdoor leerde ik het programma echt kennen en kon de theorievorming over hoe

het programma werkt, beginnen³. Ik tracht(te) verder een antwoord te formuleren op drie vragen die centraal staan in het onderzoek: (1) ‘Wat is het effect van Youth at Risk op de jongeren?’; (2) ‘Wat is het effect van Youth at Risk op de coaches?’; en (3) ‘Wat is de mening en beleving van diverse betrokkenen op het Youth at Risk - programma?’. In deze bijdrage zal ik dieper ingaan op de methode die ik heb gevolgd om deze vragen te onderzoeken. Aangezien ik op dit moment nog volop bezig ben met de verwerking van de verzamelde gegevens, kan ik nog geen resultaten meegeven. Op een later tijdstip zal hierover zeker gerapporteerd worden.

Tot slot wil ik, hoewel het onderzoek nog lang niet is afgerond, toch al enkele indrukken, hypothesen en aanbevelingen formuleren.

Onderzoeksmethoden en -resultaten, Piloottraject 1 (2007-2008)

Resultaten interviews jongeren

Vorig jaar (april 2007-februari 2008) namen 18 jongeren deel aan YAR, waarvan 16 het programma beëindigden. Deze jongeren werden gecontacteerd met de vraag of ze wilden deelnemen aan een interview over YAR, waarop 13 jongeren positief antwoordden. Uiteindelijk waren 12 interviews bruikbaar voor analyse. De jongeren werd gevraagd waarom ze deel hebben genomen, wat ze van de verschillende onderdelen van het YAR - programma vonden en van de aanpak in het algemeen, wat ze van hun coach vonden, of ze tevreden waren over hun deelname, wat volgens hen de werkzame factoren zijn van het programma, wat ze van YAR vinden in vergelijking met andere maatregelen die ze al opgelegd hebben

gekregen van de jeugdrechter en wat ze minder goed vonden aan YAR. In wat volgt, bespreek ik (om de duidelijke reden van plaatsgebrek slechts) enkele van de resultaten.

De meerderheid van de geïnterviewde jongeren gaf aan oorspronkelijk te hebben deelgenomen aan YAR ‘omdat het moest’. Ook het feit dat er nog andere jongeren meededen die ze kenden, speelde bij sommigen mee in de beslissing. Ondanks deze weinig intrinsieke beginmotivatie waren de meesten na afloop positief tot zeer positief over hun deelname. Volgend citaat getuigt hiervan: “YAR heeft mij geholpen, heel veel. (...) Ik heb ook veel positieve commentaar gekregen van mensen, ze zien dat ik veranderd ben. Ik vond dat eigenlijk heel goed”⁴. Een drietal jongeren keek genuanceerd terug op het ‘YAR - avontuur’. De jongeren in kwestie vonden dat het wel had geholpen voor andere jongeren, maar niet meteen voor hen. Ze gaven wel aan veranderd te zijn, maar vonden niet dat YAR hiervoor verantwoordelijk was.

De meeste jongeren blikten positief terug op de residentiële week. Ze hebben er geleerd anderen te vertrouwen en open over hun gevoelens te praten. Elkaars verhaal beluisteren en steun geven en krijgen waren eveneens belangrijke aspecten van de week, volgens de jongeren. Verschillende jongeren gaven enkele belangrijke ‘lessen’ aan die ze mee hebben genomen uit de week. Ze zegden geleerd te hebben dat je zelf verantwoordelijk bent voor je gedrag en voor je leven, dat je altijd een keuze hebt, dat je je fouten kan rechtzetten en dat je meer kan dan je denkt. Ook meende een vijftal jongeren dat ze door de outdooractiviteiten en het spreken voor groep bepaalde angsten hebben overwonnen, hebben geleerd om door te zetten en uiteindelijk meer in zichzelf zijn gaan geloven. (Dezelfde) drie jongeren waren minder positief over de residentie omdat er

³ Deze vraag wordt verder uitgediept in mijn doctoraatsproefschrift.

⁴ Citaat Respondent 2

volgens hen teveel werd gepraat en over te ‘rare dingen’ i.p.v. over je concrete problemen. Volgend citaat is hiervan een illustratie: “Ik vond dat saai. Er werd te veel gepraat, te veel leugens, we moesten te lang stilzitten. Voor de rest viel het wel mee, vooral met de mensen die eraan meededen, de anderen”⁵. Als minpunt werd nog door meerdere jongeren aangehaald dat het taalverschil (meer bepaald, de vertaling) de communicatie en het begrip bemoeilijkte, en dat de sessies te lang duurden. Het enthousiasme dat de Amerikanen en Engelsen aan de dag legden vonden sommigen raar, “maar wel chique (...) dat heb ik nog nooit gehad”⁶.

Over het ‘coachingtraject’ was de meerderheid van de jongeren tevreden: dezelfde negen jongeren die positief waren over de week waren enthousiast over (de relatie met) hun coach. De jongeren die minder tevreden waren, zegden niet graag (over zichzelf) te praten of hadden geen goede klik met hun coach. Het gevoel dat de coach de jongere wou controleren en het feit dat de coach (in de beleving van de jongere) zijn mening wou opdringen, zijn elementen die bij deze jongeren de relatie bemoeilijkten. De jongeren die wel positief waren over het ‘coachingtraject’ (én de coach!) rapporteerden vooral dat ze veel steun en persoonlijke aandacht kregen van hun coach, dat ze goed met elkaar konden praten, dat hun coach hen liet nadenken over gevolgen van hun gedrag en toekomst, dat de coach echt naar hen luisterde en dat de coach hen niets oplegde en niet oordeelde.

“Ik had een goede coach. Heel vriendelijk, relaxed, niks van ‘ge moet, ge moet’. (...) Bijvoorbeeld, als ik niet naar school was gegaan, vroeg die gewoon ‘waarom?’. Die liet me daarover

nadenken.

Omdat ik moe was, heb ik een dag school gemist. Is dat de moeite waard? Hij liet me kijken naar waarmee ik bezig was.”⁷

Grosso modo kunnen we besluiten dat negen jongeren positief terugkijken op hun deelname aan YAR en drie jongeren eerder gemengde gevoelens hebben. Eén jongere geeft aan dat hij denkt dat het anders zou gelopen zijn mocht hij een andere coach hebben gehad. De jongeren die positief op hun deelname terugblikken rapporteren enerzijds enkele concrete veranderingen en anderzijds enkele ‘lessen’ die ze uit YAR hebben geleerd. Zo zeggen ze meer zelfvertrouwen te hebben gekregen dankzij YAR, het nu beter te doen op school, hun geld beter te kunnen beheren, zich beter te kunnen beheersen, opener te zijn geworden, een betere band met hun ouder(s) te hebben dan voorheen, meer vertrouwen te hebben in anderen, meer na te denken over de gevolgen van hun gedrag, meer wilskracht te hebben enz. De lessen die ze geleerd hebben zijn vooreerst dat je altijd een keuze hebt, bij elke beslissing die je neemt. Dat het leven is wat jij zegt dat het is en als je iets wil veranderen je het zelf moet doen. Hierbij moet je loskomen van anderen of omstandigheden op je weg en van de conversaties in je hoofd, aldus de jongeren.

Wel vinden alle respondenten YAR een goed programma voor jongeren met problemen op diverse levensgebieden: “YAR zelf is wel goed, voor bijvoorbeeld de anderen die er waren, dat heeft hun echt wel geholpen. Die konden dat gebruiken enzo. Maar ja, ik heb eigenlijk alles zelf gedaan, dus daarom had ik er eigenlijk zelf niet veel aan.”⁸

5 Citaat Respondent 3

6 Citaat Respondent 4

7 Citaat Respondent 10

8 Citaat Respondent 1

Wanneer jongeren vervolgens gevraagd wordt wat maakt dat YAR ‘werkt’, komen er heel wat zinvolle elementen naar boven. Enkele jongeren merken echter op dat eerst een aantal voorwaarden moet vervuld zijn opdat YAR iets zou kunnen veranderen. Zo moet je zelf willen veranderen, weten wat je wil veranderen en in staat zijn om alles te begrijpen wat ze vertellen tijdens het project. Jongeren zijn vervolgens van mening dat de houding, de benadering bij YAR de kracht uitmaakt van het programma. Bij YAR worden de jongeren gesteund, mogen ze fouten maken, worden ze niet veroordeeld en geloven de mensen in hen. Dat is voor sommige jongeren de kracht van YAR: “Ik ben veranderd doordat ik voelde dat ik geliefd was door een paar mensen. Die hielden echt wel een oogje in het zeil, die gaven om u en hoe het met u ging, die steunden mij echt”⁹. Ook het feit dat je nergens toe gedwongen wordt, dat je niet de les gespeld wordt, maar er gewoon met je wordt gepraat, is voor een aantal jongeren heel belangrijk. Niet enkel de manier waarop jongeren benaderd worden, werd als kracht van YAR gezien, ook de specifieke manier van werken. Jongeren vinden het erg waardevol om een persoonlijke coach te hebben waarmee ze kunnen praten. Iemand die tijd voor hen maakt, met hen praat en hen steunt. Iemand die samen met hen nadenkt over (de gevolgen van) hun gedrag, over hun leven. Iemand die een oogje in het zeil houdt, elke week. Ook vinden jongeren de residentiële week essentieel voor de goede werking van het programma. Daar hebben ze geleerd om over zichzelf en het leven na te denken en in zichzelf te geloven. YAR wordt dan ook door de meeste jongeren beter gevonden dan andere maatregelen die ze in het verleden opgelegd hadden gekregen van de jeugdrechter. De persoonlijke aandacht, de positieve benadering, de intensieve en langdurige begeleiding en het werken met

vrijwilligers maken voor de jongeren het verschil met andere maatregelen: “Ik heb nog wat andere projecten gedaan, maar dat hielp niet veel eigenlijk. Dat is een week stappen en dat is ook al. Snapt ge? Ik heb ook es een week bij een boer gezeten, maar dat hielp langs geen kanten omdat dat gewoon te kort is. En dit heeft echt geholpen. (...) Je hebt een coach en die laat u gewoon negen maand niet los”¹⁰. Twee jongeren vinden YAR niet beter (maar ook niet slechter) dan andere maatregelen. Het hangt van de jongere zelf af wat voor hem werkt, oordeelt de ene, en het maakt allemaal weinig verschil uit, meent de andere jongere.

Resultaten interviews vrijwilligers

In de periode februari - maart 2008 werden 10 vrijwilligers die hebben deelgenomen aan YAR geïnterviewd. Het betrof vijf vrouwen en vijf mannen, op willekeurige wijze gekozen uit de pool van 50 vrijwilligers, maar zodanig dat elke fase (voortraject, residentie, natraject) - ongeveer- in gelijken getale vertegenwoordigd was. Omwille van de beperkte ruimte worden slechts enkele van de resultaten weergegeven.

De geïnterviewde vrijwilligers waren allen positief tot zeer positief over de opleidingsweekends voor het voortraject, residentie en natraject. Respondenten noemden de opleiding een zeer intensieve ervaring, die hen aan het denken heeft gezet over zichzelf en het leven dat ze leiden. De sfeer in de groep was heel veilig en respectvol. Over de aanpak van de Amerikaanse trainers tijdens de opleidingsweekends zijn de meningen verschillend. Sommigen hadden, vooral in het begin, problemen met de stijl van de Amerikanen. “Je wordt geïndoctrineerd” en “Je mag precies niet meer nadenken”, menen

enkele respondenten. Op het einde van het weekend zijn echter alle respondenten positief over deze aanpak.

Vrijwilligers die deelgenomen hebben aan het voortraject geven aan dat ze enige nervositeit voelden bij het eerste contact met de jongeren, maar dat het ijs snel brak. Het was een mooie ervaring, getuigen ze. Ook de vrijwilligers die de residentiële week hebben beleefd, geven aan dat het een bijzondere en intense ervaring was. De sfeer in de groep werd als zeer speciaal ervaren door de meerderheid van de respondenten. Over de aanpak van de Amerikanen tijdens de residentie zijn de meningen opnieuw verdeeld. Sommigen vonden de Amerikaanse manier van doen overdreven en niet passend bij de Vlaamse cultuur. Anderen vonden de aanpak professioneel en merkten op dat de jongeren veel respect hadden voor de Amerikaanse trainers. Het taalverschil wordt door enkelen als minpunt genoemd. Volgens de respondenten hebben de meeste jongeren tijdens de residentiële week een duidelijke evolutie doorgemaakt. Ze hebben zich opengesteld om op een andere manier naar zichzelf en het leven te kijken en hebben hun grenzen verlegd. De vrijwilligers van het natraject hebben verschillende parcours afgelegd met hun jongere. Voor twee van de vijf geïnterviewde coaches is het 'coachingstraject' zeer vlot verlopen. 'Hun' jongere had vrij snel een klik gemaakt en is hier ook trouw aan gebleven. De overige drie vrijwilligers hadden, vooral in het begin, wat meer problemen met hun jongere. Structuur bieden, het maken van duidelijke afspraken en praten met de jongere hebben uiteindelijk het tij doen keren. Af en toe staken bij sommige respondenten twijfels de kop op (vb. 'ben ik wel bekwaam genoeg?'), maar de hulp van hun eigen coach kon hier soelaas brengen. Alle coaches gaven aan dat de coaching-ervaring hen diep heeft geraakt. De hulp van hun eigen coach (een YAR

- medewerker) was voor al de respondenten onontbeerlijk en werd zeer positief bevonden. Ze konden bij hen terecht voor steun en hulp als het moeilijk ging, maar ook voor praktische en concrete vragen. Alle coaches zijn positief over de 'coachesbijeenkomsten'. Die gaven hen de kans om ervaringen uit te wisselen, steun te zoeken en vragen te stellen. Over de maandelijkse groepsbijeenkomsten waren de meningen eerder verdeeld. Sommigen keken er elke keer naar uit en vonden het motiverend om te zien dat iedereen aan het werk was. Anderen vonden de zaterdagen inhoudelijk niet altijd zo sterk ingevuld en vonden dat er strikter zou moeten opgetreden worden. Er wordt gesuggereerd dat het beter zou zijn om rond een bepaald thema te werken waar meerdere jongeren op vastlopen en om thema's uit de residentiële week te herhalen.

De vijf coaches die gedurende negen maanden een jongere hebben opgevolgd zijn van mening dat YAR hun jongere heeft geholpen (al staat de één al verder in zijn 'proces' dan de andere, aldus de respondenten). Ze vinden dan ook dat YAR een zeer geschikt programma is voor jongeren (al dan niet met problemen), dat jongeren kan wakker schudden en anders naar het leven laten kijken. Enkele respondenten menen wel dat YAR enkel kan 'werken' indien er een klik is tussen jongere en coach. Andere voorwaarden die genoemd worden door de vrijwilligers zijn dat de jongere gemotiveerd moet zijn, de Nederlandse taal moet beheersen en over voldoende intellectuele capaciteiten moet beschikken opdat het programma effect zou hebben. Het feit dat met coaches gewerkt wordt, zonder ervaring in de hulpverlening, die vrijwillig kiezen om tijd vrij te maken voor deze jongeren, maakt volgens de meerderheid van de respondenten dat de jongeren het gevoel krijgen dat er mensen zijn die om hen geven. Vanaf dan kan men beginnen werken, menen enkele vrijwilligers. Voorts wordt de

residentiële week, waarin de jongeren anders naar zichzelf en het leven leren kijken, en de langdurige persoonlijke coaching als essentiële elementen genoemd voor de werkzaamheid van YAR. Naast eerder genoemde ‘programma-aspecten’ menen enkele respondenten dat ook de algemene houding, die bij YAR naar jongeren toe wordt aangenomen, zeer belangrijk is. Complimenten geven, jongeren positief stimuleren, focussen op wat goed loopt en niet op het negatieve en niet oordelen, werd door de betreffende respondenten als bijzonder krachtig ervaren. Ook wordt aan de jongeren het gevoel meegegeven dat er mensen zijn die in hen geloven en wordt eerlijk en open gecommuniceerd. Dat geheel maakt dat YAR werkt, aldus de respondenten.

Een bemerking die door verschillende respondenten gemaakt wordt, is dat de ouders (of andere relevante steunfiguren) meer bij het programma zouden moeten betrokken worden. Na terugkoppeling naar de projectleider bleek dat dit oorspronkelijk ook de intentie was, maar dat er weinig interesse was onder de ouders. Alles wel beschouwd, was de deelname aan YAR voor de meerderheid van de vrijwilligers een bijzondere en ingrijpende ervaring. Ze zeggen zich bewust te zijn geworden van wie ze zijn, hoe ze in het leven staan en van de keuzes die ze gemaakt hebben. Enkelen menen een heuse ‘persoonlijke evolutie’ te hebben doorgemaakt. Ook geven meerdere respondenten aan dat ze enkele zeer hechte vriendschappen hebben overgehouden aan hun deelname. Door enkele coaches wordt opgemerkt dat het engagement wel veel (tijd) van je vraagt, maar dat het de moeite waard is. Vier vrijwilligers geven aan dat hun visie op zogenaamde ‘probleemjongeren’ danig veranderd is sinds hun deelname aan YAR. Ze hebben nu meer begrip voor en zicht op de situaties waarin sommige jongeren moeten leven. Anderen geven aan dat vooraf hun visie op jongeren al positief gekleurd was en dit ook

zo is gebleven.

Resultaten bevraging partnerorganisaties

In maart 2008 kregen alle 26 partnerorganisaties van Youth At Risk 2007-2008 een korte schriftelijke enquête toegestuurd. Met deze bevraging wou ik zicht krijgen (1) op de beweegredenen van de organisaties om zich te verbinden aan YAR-Vlaanderen als partnerorganisatie; (2) op de manier waarop ze dit partnerschap hebben vormgegeven in de praktijk; en (3) op de ervaringen (en aanbevelingen) van de organisaties met het oog op het optimaliseren van de samenwerking met YAR. Na drie herinneringen werd van 25 partners een reactie verkregen¹¹.

Uit de bevraging bleek dat de organisaties en besturen die zich geëngageerd hebben als partner van YAR dit deden om - grosso modo - drie redenen: omwille van het geloof in het project (40%), omwille van de maatschappelijke relevantie ervan (32%) en omwille van de overeenkomst met de visie en waarden (32%), de doelgroep (24%) of de doelstellingen (24%) van de eigen organisatie¹². Wel bleek de figuur van de projectleider cruciaal voor het tot stand komen van de contacten: 81% van organisaties leerde YAR kennen via Kris Claes zelf.

De manier waarop de organisaties hun partnerschap hebben vormgegeven in de praktijk varieert sterk. Quasi alle organisaties hebben informatie over YAR doorgegeven aan personeelsleden (via de nieuwsbrief, intranet, prikbord) en naar de contactpersonen van

¹¹ Stad Hasselt, Stad Antwerpen, Stad Genk, Gemeente Houthalen-Helchteren, Gemeente Heusden-Zolder, Provincie Limburg, Rode Kruis Vlaanderen, De Voorzorg Limburg, Steunpunt Groene Zorg, RIMO, Arkots vzw, Villa Basta, Outward Bound Belgium, Randstad, Concentra Media, Militair Commando Limburg, Ford, Colruyt, Kaleido Consulting, Stebo, KHLim (Quadri), Nike, MTV Networks Benelux, Start People en Heerlijckyt Van Elsmeren

¹² Er konden meerdere antwoorden worden aangeduid, vandaar dat het totale percentage groter is dan 100.

de eigen organisatie. Ook heeft een aantal partners binnen het eigen personeel vrijwilligers geworven, hebben enkelen logistieke of materiële steun gegeven aan YAR en werden door sommigen eigen diensten aangewend voor de jongeren. Een minderheid gaf personeelsleden die deelnamen als vrijwilliger aan YAR een beperkte dienstvrijstelling als verwerkelijking van het partnerschap.

De meerderheid van de respondenten (18 ofwel 72%) gaf aan eerder wel of zeker wel te geloven dat deelname van personeelsleden aan YAR een meerwaarde kan opleveren voor het professioneel functioneren. De respondenten zijn van mening dat de persoonlijke verrijking die hierdoor wordt bereikt ook zijn vruchten zal afwerpen op de werkvloer en dat specifieke vaardigheden zullen overgedragen worden naar de werkcontext. Zeven contactpersonen (28%) hebben geen uitgesproken mening (3) hierover of denken dat de ervaring als vrijwilliger eerder geen (4) meerwaarde zal hebben voor het werkmattig functioneren. De vaakst gegeven toelichtingen hierbij zijn het vermoeden dat de meerwaarde beperkt zal blijven tot het persoonlijk leven en dat de organisatie geen deel uitmaakt van de dienstverlenende sector waardoor de opgedane ervaringen niet meteen relevant zijn voor het werk.

Meer dan de helft van de partners (56%) heeft de eigen werknemers gestimuleerd om een taak op te nemen als vrijwilliger bij YAR. Dit omwille van het geloof in het project en de mogelijke meerwaarde ervan voor het professionele functioneren. Organisaties die hun werknemers niet stimuleerden tot deelname (11 of 44%) gaven aan dat de hoge werkdruk of specifieke kenmerken van de eigen werking zorgden dat werknemers niet expliciet gestimuleerd werden. Van de organisaties waarbij personeelsleden als vrijwilliger hadden deelgenomen aan YAR gaven enkele aan dat de betreffende werknemers na afloop meer begrip

voor en een beter inzicht hadden in de situatie van jongeren (en mensen in het algemeen). Ze konden beter overweg met moeilijke situaties, hadden coachingvaardigheden bijgeleerd en geleerd wat het is om een engagement aan te gaan, aldus de respondenten. Als negatief element werd genoemd dat het engagement een grote tijdsinvestering vroeg van de betrokken werknemer en dat het emotioneel zwaar was.

Iedereen - op één respondent na - gaf aan voldoende informatie te hebben gekregen van de YAR-projectleiding. Ook over de mate waarin men als partnerorganisatie werd betrokken is de overgrote meerderheid (22 ofwel 88%) van de respondenten tevreden. Slechts drie contactpersonen (12%) gaven aan liever wat meer betrokken te zijn geweest. Suggesties voor de toekomst die werden geformuleerd zijn het ter beschikking stellen van een standaard 'promotietekst' die naar de eigen contactpersonen kan worden gestuurd, het organiseren van een extra bijeenkomst met alle partners en (voornamelijk) het op peil houden van de communicatie; verscheidene respondenten gaven aan dat ze graag tijdens het project regelmatig een 'stand van zaken' hadden ontvangen. Tot slot werd door verschillende respondenten als 'opmerking' gegeven dat YAR een heel goed project is en dat men vooral zo moet verder doen.

Piloottraject 2 (2008-2009)

Tijdens het tweede piloottraject van YAR kreeg ik, zoals reeds gezegd, de kans om YAR ten gronde te leren kennen. De observaties vormen de basis voor theorievorming over hoe YAR werkt. In mijn doctoraatsproefschrift zal dieper ingegaan worden op die onderliggende (psychologische) mechanismen die maken dat YAR werkt (voor bepaalde jongeren).

Daarnaast wordt gepoogd - in het kader van

het PWO-project - een antwoord te formuleren op drie onderzoeksvragen: (1) 'Wat is het effect van Youth At Risk op de jongeren?'; (2) 'Wat is het effect van Youth At Risk op de coaches?'; en (3) 'Wat is de mening en beleving van diverse betrokkenen op het Youth At Risk-programma?'.

Om een antwoord te formuleren op de eerste onderzoeksvraag worden verschillende bronnen geraadpleegd. Vooreerst dienen de jongeren enkele gestandaardiseerde meetinstrumenten in te vullen vóór de start van het programma (voormeting) en op het einde van het programma (nameting). Zo wordt gekeken of er een verandering is in hun copingstijl (Coping Inventory for Stressful Situations-NL), hun zelfwaardering (Competentiebelevingsschaal voor Adolescenten), hun denkstijl (Schaal voor Positieve en Negatieve Denkstijl) en hun problemen (Youth Self Report) - zoals ze die zelf rapporteren - voor en na deelname. Ook wordt de 'Leefgebiedenvragenlijst' afgenomen (voor- en nameting) om zicht te krijgen op het functioneren van jongeren op diverse levensgebieden (vb. gezin, school, alcohol- en druggebruik, vrije tijd etc.). Jongeren worden ook op het einde van het programma geïnterviewd zodat ze kunnen aangeven in hun eigen woorden wat YAR voor hen heeft betekend. Een tweede bron die wordt geraadpleegd, is het dossier van de jongeren bij de jeugdrechtbank. Op die manier wordt het aantal en de aard van de feiten die de jongeren vóór YAR, tijdens en na YAR hebben gepleegd, in kaart gebracht. Tot slot, worden ook de coaches en de ouder(s) van de jongeren schriftelijk bevraagd over de evolutie in het gedrag van de jongere.

De tweede onderzoeksvraag wordt beantwoord door middel van een focusgroep-gesprek met acht coaches. In dat groepsgesprek wordt, onder meer, stilgestaan bij de impact van

deelname op hun persoonlijke ontwikkeling/leven en hun visie ten aanzien van zogenaamde 'problematische jongeren'.

De derde onderzoeksvraag omvat enerzijds het uitdiepen van de beleving van de jongeren (via een semi-gestructureerd interview) en coaches (via het focusgroepsgesprek) en anderzijds het achterhalen van de meningen van diverse betrokken (jongeren, coaches, ouders, projectleider) over de verschillende onderdelen van het YAR-programma en over de (mogelijke) werkzaamheid ervan.

Overzicht onderzoeksmethoden tweede pilottraject 2008-2009

Onderzoeksvraag 1: 'Wat is het effect van Youth At Risk op de jongere?' 13

Bron 1: Jongere zelf

Vergelijking score bij voormeting (april 2008) en nameting (februari 2009) op vier gestandaardiseerde meetinstrumenten:

- Competentiebelevingsschaal voor Adolescenten (CBSA)
 - Schaal voor Positieve en Negatieve Denkstijl (SPoNDs)
 - Coping Inventory for Stressful Situations - Nederlandse versie (CISS-NL)
 - Youth Self Report (YSR)
-

Vergelijking van parameters en scores aangegeven in zelf samengestelde 'leefgebiedenvragenlijst' vóór (april 2008) en na (februari 2009) YAR

- Woonsituatie
 - Gezin
 - Alcoholgebruik
 - Druggebruik
 - School
 - Werk
 - Vrienden
-

13 De formulering van de onderzoeksvraag lijkt te impliceren dat we d.m.v. het onderzoek uitspraken kunnen doen over oorzaak en gevolg. Dat is echter, wegens het ontoereikende onderzoeksdesign – het ontbreken van een controlegroep en at random toewijzing aan de condities – dat werd gebruikt, niet het geval.

- Vrije tijd
- Problemen
- Zelfrapportage crimineel gedrag
- Beoordeling functioneren op diverse levensgebieden (cijfer op 10)

Semi-gestructureerd interview

Bron 2: Dossier jeugdrechtbank
In kaart brengen van contacten met parket en jeugdrechtbank vóór, tijdens en na YAR

Bron 3: Coaches
Schriftelijke bevraging

Bron 4: Ouder(s) van de jongeren
Schriftelijke bevraging

Onderzoeksvraag 2: 'Wat is het effect van Youth At Risk op de coaches?'
Focusgroep

Onderzoeksvraag 3: 'Wat is de mening en beleving van diverse betrokkenen m.b.t. het Youth At Risk-programma?'
- jongeren (semi-gestructureerd interview)
- coaches (focusgroep)
- ouders (schriftelijke bevraging)
- projectleider (semi)gestructureerd interview)

Voorlopige theorievorming en indrukken

Uit de resultaten van de interviews van de jongeren die vorig jaar hebben deelgenomen (YAR 2007-2008), blijkt dat YAR voor de meesten een positieve ervaring is geweest. De meerderheid onder hen geeft aan nu met meer zelfvertrouwen in het leven te staan dan vóór YAR en het beter te doen (thuis, op school, m.b.t. criminaliteit enz.). Dé vraag die mij - en met mij wellicht velen onder jullie - boeit, is hoe YAR deze verandering tot stand brengt. Je zou verwachten dat hierover informatie beschikbaar is bij diegenen die YAR

hebben ontwikkeld. Dat zij een zogenaamde 'interventietheorie' (Van Yperen & Veerman, 2008)¹⁴ hebben geformuleerd die inzichtelijk maakt op welke risico- en beschermende factoren (horende bij het probleemgedrag waaraan men iets wil veranderen) YAR inwerkt zodanig dat dat probleemgedrag afneemt. Dat is echter niet het geval. In het tweede onderzoeksjaar (waarin het derde piloottraject wordt gevolgd) willen we daarom meer in detail het proces bekijken dat jongeren met hun coach doormaken gedurende negen maanden. De bedoeling is om uiteindelijk een interventietheorie te ontwikkelen die verduidelijkt hoe YAR werkt en wat voorwaarden zijn voor de werkzaamheid ('context - mechanisms - outcome benadering: zie Pawson & Tilley, 1997)¹⁵. Op basis van de observaties dit jaar kunnen we echter wel al enkele ideeën formuleren.

Zo kwam doorheen het afgelopen jaar de indruk tot stand dat alle jongeren die deelnemen aan het programma op de een of andere manier een 'kwetsing' hebben doorgemaakt. Een kwetsing die ervoor heeft gezorgd dat het vertrouwen dat jongeren hebben in zichzelf, in anderen, in het leven is gebroken. Op een bepaald moment in hun leven, naar aanleiding van bepaalde gebeurtenissen, hebben deze jongeren tegen zichzelf gezegd 'ik ben niks waard', 'mensen zijn niet te vertrouwen', 'het leven is niet eerlijk' etc. Tijdens de residentiële week wordt met de jongeren op zoek gegaan deze "irrationele overtuigingen of cognities" die ze hebben over zichzelf/anderen/het leven en hoe die zijn ontstaan. Het blijft echter niet bij een bewustmaking. De jongeren worden ook andere manieren aangereikt om naar zichzelf en de dingen die zijn gebeurd en nog steeds gebeuren te kijken. Ze leren dat

¹⁴ Van Yperen, T. & Veerman, (2008). Zicht op effectiviteit

¹⁵ Pawson, R. & Tilley, N. (1997).

zij zelf de keuze hebben om hun leven anders aan te pakken, ze leren dat er een onderscheid is tussen de feiten - hetgeen echt is gebeurd - en interpretaties - de betekenis die je eraan geeft. Naast deze 'cognitieve' handvatten (dat noem ik het 'cognitieve spoor') laten ze de jongeren ook aan den lijve ondervinden dat bepaalde overtuigingen die ze hebben over zichzelf, vb. 'ik kan niks goed doen', of over anderen, vb. 'anderen zijn niet te vertrouwen', fout zijn (het 'ervaringsgerichte spoor'). Deze 'corrigerende ervaringen' vinden plaats tijdens de residentiële week - jongeren merken daar dat ze wél goed zijn in bepaalde dingen, dat ze zich aan de regels kunnen houden, dat ze kunnen luisteren naar anderen, en ze ondervinden dat anderen te vertrouwen zijn en niet per definitie het slechte in hen zien - en tijdens het natraject. In relatie met hun coach ervaren ze negen maand lang dat er iemand is die hen steunt, die om hen geeft, die voor hen klaar staat ook al maken ze een fout, die in hen gelooft. Ook tijdens dit natraject bewandelen sommigen het cognitieve spoor verder: ze praten met hun coach over de dingen die gebeurd zijn, over hoe ze daar anders mee kunnen omgaan, over de gevolgen van hun gedrag, over het onderscheid tussen de feiten en de interpretaties enz. De jongeren gaan op den duur de irrationele negatieve overtuigingen die ze over zichzelf, over relaties met anderen en over het leven hadden, bijstellen, en positiever in het leven staan. Hierdoor gaan ze zichzelf meer waarderen en 'gezonder' in relatie treden met anderen.

Dit heeft (mogelijks) dan weer positieve reacties van anderen tot gevolg, waardoor

het zelfvertrouwen nog meer toeneemt enz. Hierdoor wordt (voor sommige jongeren) blijvende gedragsverandering mogelijk.

Mijn indruk, tot hiertoe, is dat YAR voor verschillende jongeren anders kan 'werken'. Sommige jongeren maken - cognitief - een bepaalde klik. Ze gaan echt anders naar zichzelf en het leven kijken. Anderen profiteren vooral van de ervaringsgerichte en relationele aspecten: door te ondervinden dat ze in bepaalde dingen goed zijn en een stabiele vertrouwensrelatie op te bouwen met hun coach merken ze dat de ideeën die ze over zichzelf en over anderen hadden niet juist zijn. En voor nog anderen werkt het niet; omdat ze niet gemotiveerd zijn, omdat er iets fout zit in de relatie met hun coach, omdat ze intussen 18 geworden zijn, etc.

Voor alle duidelijkheid wil ik hieraan toevoegen dat dit laatste deel slechts indrukken en hypothesen zijn op basis van de observaties en interviews. Het komende YAR-traject zal dienen om deze hypothesen te toetsen, te verfijnen en wetenschappelijk te onderbouwen.

